

ЩОДО ПСИХОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО ПІД ЧАС ДОПИТУ

Свиридюк Н.П., провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення Державного науково-дослідного інституту МВС України, доктор юридичних наук, доцент.

Цюприк Н.О., старший науковий співробітник відділу забезпечення навчального процесу ННІ № 1 НАВС, кандидат юридичних наук.

Професія слідчого є особливою та вкрай цікавою, дуже складно і в той же час відповідальною. Діяльність слідчого, яка завжди викликала інтерес не лише громадськості, але й журналістів, наряду з чітко регламентованими кримінально-процесуальними законами, вимагає наявності у слідчого багатьох морально-етичних якостей, які є головними у його роботі.

Головним завданням слідчого – є розслідування злочинів, що полягає у відтворенні справжньої картини події за допомогою слідчих (розшукових) дій, які регламентовані кримінальним процесуальним законом та являють собою сукупність пошукових, пізнавальних і засвідчуючих операцій. Зокрема, будь-яка слідча дія спрямована на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні [1]. Так, слідчі дії орієнтовані на інформаційний пошук, який, у свою чергу, забезпечується завдяки здійсненню на різні категорії учасників слідства психологічного впливу.

Однією з найбільш важливих слідчих дій, основою яких є безпосереднє спілкування та постійний контакт і діалог - є допит. Допит – це процесуальна дія, яка являє собою регламентований кримінально-процесуальними нормами інформаційно-психологічний процес спілкування осіб, котрі беруть в ньому участь, спрямований на отримання інформації про відомі допитуваному факти, що мають значення для встановлення істини по справі [2]. Допит є найбільш поширеною слідчою дією, за допомогою якої отримується доказова

інформація, а також є багатоплановою і складною дією, що вимагає від слідчого високої загальної та професійної культури, глибокого знання психології людини.

Допит будується поетапно, а саме: ретельне вивчення та аналіз обставини злочину; психологічна підготовка до допиту; виконання процедури допитування; фіксація ходу та результатів допиту; аналіз та оцінка результатів допиту.

Слідчий безпосередньо взаємодіє з учасниками кримінального процесу, що для відображення реальної «картини» конкретної події (злочину) вимагає від нього створення психологічних передумов для спілкування з особою, яку допитує. У більшості випадків слідчим проводиться допит підозрюваних, обвинувачених, свідків, потерпілих, тому допитуваним використовується різні прийоми та засоби щодо різних категорій учасників кримінального процесу. Отримання інформації під час допиту має свої особливості, що визначаються процесуальним становищем допитуваного, зайнятою ним позицією, зацікавленістю у результатах справи, індивідуальними особливостями особи та деякими іншими обставинами.

Наприклад, під час допита свідка допитуваному спочатку пропонується розповісти все відоме йому про обставини, у зв'язку з якими він викликаний на допит. На початку допиту обвинуваченого слідчий повинен запитати його, чи визнає він себе винним у пред'явленому обвинуваченні, після чого пропонує йому дати показання по суті обвинувачення. Після вільної розповіді свідка або обвинуваченого слідчий має право поставити свої запитання. Під час спілкування з потерпілою особою від насильства в першу чергу важливо вивчити середовище і ситуацію, в якій перебуває потерпіла особа, дізнатися про склад сім'ї та існуючу повсякденну життєву ситуацію, її зв'язки з іншими людьми. Зрозуміти, що саме сталося та хто кривдник, чи є загроза особі, яка постраждала, чи отримала вона у разі потреби медичну допомогу. Також необхідно оцінити потенційні потреби потерпілої особи щодо емоційного стану, емоційного благополуччя. Дуже важливо, щоб під час допиту слідчий завжди зберігав ініціативу у

регулюванні процесом обміну інформацією, він зобов'язаний керувати особами, які беруть участь у справі.

Зокрема, ефективність допиту залежить від ретельного попереднього вивчення особистості допитуваного, так як під час допиту відбувається не лише збір інформації, але й психологічний вплив.

Важливими передумовами ефективного спілкування при допиті між слідчим та особою, яка допитується, є щира зацікавленість, співпереживання розуміння й порозуміння, особливо це стосується допиту потерпілих.

З огляду на зазначене вище зауважимо, що слідчий має бути досвідченим, відповідальним, тактовним, ввічливим, комунікативним. Також повинен володіти емоційною досконалістю та витримкою, якому притаманні взаємоповага та взаємодопомога. У своїй діяльності слідчий, окрім професійної майстерності та рівня професійної підготовки і досвідом роботи, повинен володіти певними психологічними здібностями, за допомогою яких він виконує головне своє завдання – розслідує злочини.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
2. Криміналістика : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти / За ред. В. Ю. Шепітька. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – 728 с.